

Generația luptei cu inerția

Ceea ce se denumește în mod curent generația Labis sau, generația luptei cu inerția este un fapt de creație, configurat în anul 1960 și care ilustrează lucrarea unui grup de scriitori, apărut într-un mod compact și a căror activitate se desfășoară pînă acum. În ciuda diferențierii, inerente în condițiile unui proces creator în mișcare, mai cu precădere trebuie văzute în cuprinsul generației Labis, elementele care dau acesteia unitatea. Ele privesc, mai întâi de toate, un soi de euforie a reînnoierii, o sforțare de a relua totul de la capăt și de a continua scrierile literare comune în ceea ce are această generație și nu incidentul. Inclinarea către un tradiționalism înțeles pe latura constructivă a acesteia este, și cînd studiem literatura generației Labis este nevoie să o raportăm la context: cînd apăruse, ea avea drept sursă, spre a respinge literatura de dinaintea ei, nimic altceva decît apelul la tradiție. Însă numai prin această literatură generației Labis nu ar fi cîștigat, în istoria literaturii române, o poziție care să o diferențieze; tradiția e activă și în alte momente și, spre a da o judecată generală, în absența ei o cultură

națională nu poate să înalțeze. Alături de cultul tradiției literare majore și pornind de la el, literatura acestei generații dezvoltă un simț al monumentalului, mai puțin bisnuit, în afara scrierilor române (ale căruia inclinații merg nu rarori către edificii vaste) ci la un grup compact și contemporan, istoric, prin creație. Poetii și prozatorii, dramaturgii, criticii, ei au un sentiment al majorului, al sublimului. O întregă geografie de atitudini aproape carpatice crește, odată cu acești autori, în paralel cu geografia adevărată și continuînd-o pe aceasta. Există în aceste îndemnări și o lecție de creație, care este proprie și momentului exemplificat de ele: este creația întemeiată pe specificitatea națională (înțelegînd prin aceasta tot, de la geografic și pînă la etnologic). Să adăugăm că pornind de la tradiție și înaintînd prin monumentalitate generația Labis a redescoperit (într-un chip care este nu mimetic ci creator, fiind profund modern) conținutul folclorului românesc. Această resurrecție a folclorului se produce acum la dimensiuni instinctive și prin aceasta trebuie să înțelegem că perspectiva comună este radicală, adică pornește de la rădăcini. În sfîrșit, aceste accente

nu pornește de la autori ce o formație culturală întimplătoare, desi nu pe canal instituțional și-a configurat această generație literară cultura; rațională și fără a fi trebuit legată de acel fenomen pe care Edgar Papu îl denumește „supracompensatie” și care înseamnă a face multe în scurtă vreme, a recupera ceea ce o vreme împiedicase să se desfășoare organizat ori să se consume pînă la ultimele consecințe, adică pînă la capodoperă. Cine studiază doctrina literară exprimată de acești autori ori inclina în materia creației nu poate să nu observe că aceasta este direcția cea mai fecundă a literaturii române și, prin ea, organismul în întregime lui capătă un spirit de continuitate. De altfel, acest complex de caracteristici, vizibil mai ales în cuprinsul generației Labis, este un factor de control și pentru promoțiile care o urmează. O recapitulare asupra nu doar a tabloului de valori care cuprinde această generație ci și a universului spiritual care o caracterizează este recomandabilă și nu poate începe de la trăsăturile pe care intervențiile de mai jos le discută.

Antologia „Luceafarul”

POETII SI PARTIDUL

Spun inimile

Sub nimbul strălucinos al demnității!
Al cutezanței creatoare!
Al drumului înnoitor!
Inscris cu litere de aur
în sînta carte-a Libertății;
Congresul Comunist al Tării!
Congresul întregului popor!
Cu viitorul stăm de vorbă în muntii fațetei
legendare —
In epopeile luminii venim cu-al Dunării tolaș
Și simtem toți: un singur freamăt,
un singur mormur de izvoare,
Sintem o singură voință, un singur țel,
un singur glas!

Tot ce visăm se împlinește.
Tot ce dăm o să reziste.
Al nostru e cîrmaciul
neînfricat și bun și drept
In jurul lui stă neținea
sub flamurle comuniste,
Cu douăzeci de milioane
de inimi comuniste-n piept!

Spun inimile: Ceaușescu!
De la Drobeta la Suceava!
Spun inimile: Ceaușescu!
De la Napoca-n Scornicești!
Noi vom trăi în vremea vremii
urmîndu-ți cîntîndu-ți slava,
Partid al vrei comuniste
și-al năzuinței românești!

Victor Tulbure

Comunismul

Cum viitorul este un om în carne și oase
sau un copac — rădăcină, tulpină și flori
omul în revoluție e firesc
are palme mari, bătuțe
mînte pătrunzătoare de comunist pe drumul
nedeșfrîț al secolului
ce tulbură și limpezeste apele în mătăc.

Țara are un viitor al ei. Încăperi în care
se păstrează
marile energii
de unde ies plantele să lucreze aerul ce-l
respirăm
înfiorător spărgînd munții și pietrele necesare
muşchilor și plămînilor noștri.
Cum patria e desenată în inima fiecărei
dimeții
cu părintele ei — conducătorul — om în carne
și oase

putere a minții făcînd să tremure
lucurile ascunse ale pămîntului
fructele ce așteaptă în lărgărie
se coc sub razele mari ale soarelui
nostru românesc.
Lumea are starea ei de lucru
la noi comunismul se numește douăzeci și
doi de milioane;

pămîntul rozește în aceste cifre și în jurul lor
iradiază o temperatură puternică,
Floarea soarelui se coace mîdreașă între
pămînt și cer
unda ei de șoc pornește dimineata
cu muncitorii
le trezește copiii și îi trimite la școală.
Comunismul e starea — mai bine spus
vigoarea noastră
tinerească

de a rezista pe pămînt, deasupra și-n aer
noaptea visăm zidăria mării cu palma și
mîntea
sudorea se scurge riuri, riuri de pe aceste
trepte
ale secolului ținut cu greutate în friu.

Valeriu Bărgău

Pămînt românesc

Îndrăgit să fii și pin de pace
Ca un leagăn de copil visînd

Lăudat ca piinea ce se coace
In cuptor fierbinte de pămînt,

Pentru tine pentru vara care
Se păstrează-n aripi mari de crengi!

Rodul cu o dragoste apare,
Cu un mit prin care simplu treci,

Cum vorbește inima, cum tace,
Omul într-o basmul lui de rînd,

Intr-o casă suflet și preface,
Dar din dar, cuvîntul din cuvînt.

Tu, în lumea inconjurătoare
Cu-ale vremii mișcătoare legi.

Cine tii, de dealuri cu mioara,
Viers de tîhnă-n codri, pe poteci.

Fericiți aici, și-n depurtare
Arși în constelații lumii reci,

Tu ești oar nepărtinitoare,
Ne împarți, cu dorul tău ne legi.

Constanța Buzea

Fluturi peste cîmpile cu maci

Soarele joacă deasupra minilor noastre tinere
Și zicem iată țara aceasta, iată țara cea mai
frumoasă
Parcă ar fi un tinut de flori și de arbori
Se aude cîntînd mătăsea porumbului, se aude
lumina cîzînd
peste cîmpile
Cu maci. Amioase grîul trecut în faînă.
Amioase bradul
să nu se sprijine
In văzduh. Iată punem miinile noastre tinere
pe aceste unelte
De oțel. Pe cununa patriei, strălucete pielea
noastră tinăra.

Se simte singele nostru împingînd timpul.
Cîntăm și patria se umple de sunet.

Mircea Florin Șandru

Moștenirea tradiției culturale

La toate valurile regeneratoare din cultura noastră, generația Labis a crescut din forțele vii ale poporului, fiind expresia unei constante etnice, o resurrecție a românescului de sub straturile dogmatice de lînda să înghețe energiile naționale. Prin extensiune (în spațiu dar și în medii sociale) ea ascultă, parcă, de imperativul Poporanismului (despărțindu-se, însă, de acesta prin promovarea valorilor estetice); prin încredere și vizuire profetică în viitor, se aliniază generației pașapliste. Și tot de pașaplist trebuie să o apropiem dacă ne gîndim la condiția intelectuală a momentului. Într-un fel, totul trebuia făcut sau refăcut de la început: te trezești dintr-un somn greu, vezi libertatea ținînd demn ceul curat — și-ți simți aripile datoriei îmzugurînd sub coaste, cum ar zice Nichita Stănescu. Pașaplistii stau între două forțe: o atracție către trecutul pre-fanatic și cealaltă atracție, către prezentul european. Sincronism și protocronism; erau cele două imperative ale României de la jumătatea secolului al XIX-lea: regăsirea de sine (Unirea, Independența — apoi, Unirea cea mare) — și reafirmarea în concert european. Primul imperativ s-a realizat prin adînc sentiment patriotic, prin continuarea liniei istorice de creștere; cel de-al doilea, prin recurs la forme instituționale noi. Primul ne pare atît de firesc, de parcă așa trebuia de cînd lumea să se întîmple — cel de-al doilea, impus, prin luma și difiul proces de adaptare, amenințînd reguli și datini străvechi, a însemnat o „înstrăinare” (românul aproape nu se mai simțea ca la el acasă, cum ne spune Eminescu) — dar și o revoltă a fondului autohton ținînd către echilibrul formei cu spiritul. În încheierea structurilor socio-politice și chiar culturale a învins impulsul forței de sincronizare istorică. Miezul lucrurilor s-a lăsat, însă, greu antrenat în această arhitectură a formelor: cultural și spiritual, de pildă, Eminescu (și, cu el, generațiile de la sfîrșitul secolului trecut), ca moștenitor al pașaplistului, nu trăiește în forma fără a fi în luma și fanariot cultura românească dîndu-i impulsul creșterii naturale, organice, dinspre rădăcini. Podul său peste timp îl are ca piloni pe Al. I. Cuza, Tudor Vladimirescu, Grigore Chica, Matei Basarab; spiritual său critic nu este de esență pașaplistă, ci are rădăcinile secolului de dinaintea fanariotilor.

Anii de care se rupe generația Labis sînt mult mai puțin la număr, dar greutatea lor se judecă altfel. Se vorbește în general, despre acești oameni minunați ce s-au constituit în prima generație amplă postbelică la noi ca despre niște talente native, ce au redescoperit, oricum din sine lor, filonul limbii și simțirilor românești. Este o imagine blind-ideală despre acești tineri, ce se mai perpetuează, încă, din inerție. Nu talentul este dominantă generației Labis — deși despre talente se poate vorbi în cel mai înalt grad — ci curajul, finuțea etică a ei. Este drept că lor nu li se preda Eminescu în întregime la școală — dar îl citeau „pe ascuns”, cum se zice (mai degrabă, în timpul lor creator intim) în întregime. Argezi vindea creșe la Mărtisor, în cornețe făcute din filele revistelor lui — dar era știut și stimat de toți, iar celor interesați (cine nu era?) le vindea și reviste. G. Călinescu încheia cursul său de la Universitate, apoi își întemeiea institutul; T. Vianu oficia demn la aceeași Universitate bucu-reșteană și diriguia treburile Bibliotecii Academice Române, unde Persecuția ședea nemîncat, în cabinetul de manuscrise, la locul lui de lîngă geam, mîngîind caietele eminesciene din care scotea postumele și literatura populară a poetului — iar apoi, spre anul '70, teatrul. Tinerii studiosi (câci dintre aceștia se recrutează elementele generației Labis) mai știu că L. Blaga, stă bibliotecar la Cluj, într-un birou numai al lui, pe lîngă care erau rugați, cînd vizitau venerabila instituție, să treacă în virful picioarelor. Oricine face o analiză a generației intraje

Nicolae Georgescu

Continuare în pag. a 6-a

Viorel Mărginean: „Omăgii”

Configurația culturală

Termenul de „generație” are semnificația precisă doar în dicționar. În rest, suferă de imprecizie, fiind predispus la un soi de obezitate semantică. În măsura în care poate să indice o mică tentativă creatoare animată de solidaritate grupală. De vină este doar excesul bunăvoinței critice. Situația de fapt ne obligă, deci, să privim înțeleșurile generației ca aparținînd sferei convențiilor culturale curente. Însă pentru ca, totuși, să aibă putere explicativă, e nevoie de judecarea contextuală a încreșturii semantice a termenului. Căci, de pildă, denotația și dimensiunea referențială pe care i le atribuie sistematizarea critic-retrospectivă se întretaie cu aria dominantelor conotative — legitime, desigur — ale generației concepute de creatorii însuși — mai ales în faza de gestație și început de propulsie pe o anume traiectorie estetic-stilistică, întită sub forma unui program latent de inovație culturală —, însă, deschiderile semnificative nu se suprapun. Un motiv care nu poate fi nici ocolit, nici ignorat este acela că actual critic intervine cu o opțiune valorică și valorizatoare, orientată spre ierarhizare; distanțarea apreciativă și perspectiva istorică — adică luarea în considerare a posibilei eroziuni temporale — scot în prim plan individualitățile care sparg tiparul generației, împlinindu-l prin chiar acest gest. De altfel, împlinirea și maturizarea unei generații se identifică cu disoluția sa internă. Menirea unei generații este să se autodivolze prin performanțele creatorilor care sînt în căutarea timbrului unic. De aceea, labilitatea semantică a termenului generație este redusă și parțial stăpînită doar de către actual critic. În forma aceasta o cel care îi scoate în relief cel mai bine calitatea de convenție culturală care îi trebuie asigurată acoperirea, adică motivația. Generația se profilează, în interpretarea critică retrospectivă, prin notele diferențiatore ale tipului de angajare intelectuală. Ea are un cîmp de dispersie și puncte de precipitare a gesturilor creatoare ce se pretează la o localizare relativ precisă, dar limitele exterioare sînt difuz de trasat. E de ajuns, de pildă, să ne punem întrebarea: „Cine intră și cine nu în generația Labis?” Chiar atunci cînd

există pretenția de a lucra cu accepțiunea strictă este a generației, se vor căuta trăsături comune, mari cadre stilistice acolo unde nu există, din punct de vedere estetic, decît opere unice și structuri creative individualizate, predispușe la închiderea și autogenerarea tonalităților afective ce le delimitează de context. De aceea, actual critic însuși, atunci cînd vorbește de „generație”, transcende judecarea și judecata de tip estetic, apelînd la încadrări de ordin cultural-istoric, psiho-sociologic ș.a.m.d. Ceea ce se urmărește este detectarea modelului de inițiativă culturală, adică a celui context care dă relevanță criteriului estetic însuși. A reduce generația la acel fundal care face mai semnificativă individualitatea artistică și opera sa nu echivalează, în nici un caz, cu anularea valențelor sale explicative, ci arată doar o sfîrșit de fapt care cu greu poate fi ocolit: generația ține de clasificarea și calificarea unei tipologii — importante sub aspect istorico-evolutiv — de asumare a culturii, indicînd registre stilistice și atitudinale menite a cutia de rezonanță a produselor estetic-izbutite. În prlungirea acestor idei sumare, generația Labis poate fi abordată ca practică a unei anumite tipologii culturale. Această practică culturală în sensul producerii de cultură — s-a cristalizat în opere literare, însă efectele sînt mult mai largi, intrucît e vorba de crearea și menținerea unui anumit climat cultural. Ea a reabilitat mijloacele valorice de adaptare la mediul socio-cultural. Reprezentanții generației Labis le aparțin înșelării din scheme și clișee literare, precum și începuturile unei construcții fundamentate estetic a literaturii înăuntrul noii paradigmă culturale. Mai mult: literatura și-a reînscris funcția critică, spulberînd iluziile nucleelor de rezistență dogmatică, prezente încă în virtutea unei inerții psihologice, chiar dacă în forme degizate. Referindu-se la creatorii acestei generații, Edgar Papu menționează: „Sansa lor, în afara talentelor indiscutabile, a stat într-un fenomen de supracompensatie, cum îl spune Adler. Adică ei n-au avut maeștri, n-au avut cărți și, pur și simplu, au izbutit”. Într-un anume sens, lucrurile stau astfel. Presiunile extraliterare care mențineau creația la ștacheta minorului estetic și cultural au declanșat reacții ferme de delimitare și inițiativă care s-au cristalizat în opere consistente estetice; deci, perioada dogmatică a generat, sub raport psihologic, nu numai alegria la cultura de calitate, ci și voința de cultură autentică, pregătirea pentru saltul care prin generația Labis s-a și impus în sfera literaturii. Sînt aici reacții mai vehemente și mult mai faste decît în situația în care cultura ar fi fost asimilată treptat și normal. După consumarea dogmatismului, cel puțin în ipostaza lui instituționalizată, are loc o descătușare de forțe și pasiuni care, pe lîngă filonurile lor compensatorii, sînt tensionate de dorința și putînta de creație culturală valoroasă. Aceste elemente erau deja cultivate; e de ajuns să ne gîndim că „interzișii” Blaga și Argezi fertilizau conștiințele. Hiatusul valoric în literatura dogmatică nu a însemnat, deci, și un gol de conștiință artistică și culturală națională. Așa se explică, probabil, faptul că generația Labis a reușit în scurt timp recuperarea unui handicap istoric, înscriindu-se pe o traiectorie aflată în joncțiune cu tradiția noastră interbelică. Ea relansează conștiința de sine a literaturii noastre, îmbinînd fericit filonurile de tradiție activă cu gustul pentru experimentare și inovație. În același timp, datorită mediului de formație amintit, implicările sînt pe cont propriu, rezultînd un pluralism stilistic, tematic, precum și o diversitate a marilor de fundare a competenței culturale. Individualitățile se mobilizează dincolo de corsetul convențional al generației, dominantă fiind aspirația spre eruditia liberă, scoasă din canoane, orientată de preferință și recuperarea unui „timp al lecturii”.

Vasile Macovicu

Alexandru Horia

Continuare în pag. a 6-a

Ion Șpanu

Monumentalism și valoare

În „Critica facultății de judecare”, Kant scria: „Numim sublim ceea ce este mare în absolut. A fi mare și a fi o marime sînt concepte cu totul deosebite (magnitudinile și cantitățile)”. Discuind, în cadrul sublimului, între intensitate și cantitate, Kant nu face altceva decît o delimitare complementară prin intermediul căreia noțiunea de sublim este apropiată de monumentalism. Înțeles în sensul acestor două semnificații, ultimul termen devine practic intraductibil în tiparele convenționale. Fînd, tocmai de aceea, funcțional ca operator estetic, el putînd duce astfel la eliberarea capacității noastre raționale de sub tutela sensibilității, în producerea și receptarea opereii artistice. Ca trăsătură definitorie, monumentalismul se conjugă admirabil cu noțiunea de valoare totală, în cadrul căreia grandezza și cantitatea sînt simultan operante, dar el nu-și probează valențele decît atunci cînd este urmărit pe perioade mari de timp și în operele mai multor autori, căci numai astfel poate fi judecat ca principiu. Cum în literatura română postbelică evenimentul cel mai important îl reprezintă apariția și evoluția „generației Labis” este lesne de înțeles că vom urmări cu precădere în sinul ei aspectul monumental al scrierilor publicate de autori care o formează. Iată pe fondul unui dogmatism (descrieri comentat în anii din urmă), generația Labis — și nu includem aici doar poezii — și-a creat un program ambițios care

Congresul al IX-lea al P.C.R.

TEVELIA MARILOR CITITORI ALE POPORULUI

Orăse frumoase

Să punea cineva că într-o viață de om n-avem timp să ne facem zeci de proiecte. Și, totuși, chiar dacă în fiecare dintre noi există măcar un proiect, un singur proiect, e bine ca pe acesta să-l plasăm în regnul valcilor, și nu al măruișului. Am asistat nu o dată, măcar în timpul anilor, ori acest lucru, la modificarea unui peisaj poetic într-unul geometric și industrial. Și de fiecare dată cineva îmi spunea că acolo, la transformările care se vedeau cu ochiul liber, e vorba de proiectele oamenilor. Încerc să unesc acum, la împlinirea de ani de la încheierea Congresului al IX-lea, câteva imagini de țară din această vară care te îndeamnă la drumuri.

La Brașov, cițiva localnici îmi vorbesc de disponibilitatea lor de a cititori, de a-și lega numele până la identificare cu zidirea înălțată. Imaginea orasului văzut dinspre Valea Tractorului sau imaginea celui din preajma Steagului Rîșu, orașul văzut de sus, de pe Colina Universității sau a centrului, nu are cum să fie una și aceeași. Fiecare colț al Brașovului are specificul său pentru că oamenii au vrut pitoresc și diversitate. Ceea ce le unește este faptul că orașul trăiește azi sub semnul noului și al încreștii sale, în aceste locuri unde există pretutindeni semne ale unei istorii bogate. Este foarte adevărat că în Brașov sînt mai multe orăse: unul industrial și unul citadin, unul studentesc și altul istoric. Ele nu trăiesc separat ci se întrepesc unul în altul, în fel de armonioasă și vitală. Dacă vrem rezultate spectaculoase, am auzit spunându-se nu o dată, aici, în Brașov trebuie să ne creștem propriii noștri specialiști. În diferent că lucrează la planșete sau microprocesoare, pe marile platforme brașovene vor deținea implementarea noului cu îndrăzneală și competență. Ei sînt învățați să pretuiască realizările de azi, pentru a fi producători reali-zării de mâine. Un oraș nou, într-o veche cetate de scaun care nu face altceva decît să se dezvolte, să înzestreze, să asigure confortul urban necesar, din nota specific brașoveană, în urbanistica acestui județ, de la o margine la alta a lui.

Un om întîlnit la cițiva pași de Brașov, la Rîșnov, printre casele vopsite în culori minereale, în galben, verde sau ocru, așezate într-un spațiu al ordii și rigori, mărturisindu-mi că-și îmbrățișează în fiecare zi drumurile lui către oameni. Născute în coastă apoi care-i poartă numele, locurile acestea sînt făcute să dureze, complete din mers, rotunjite, corectate chiar.

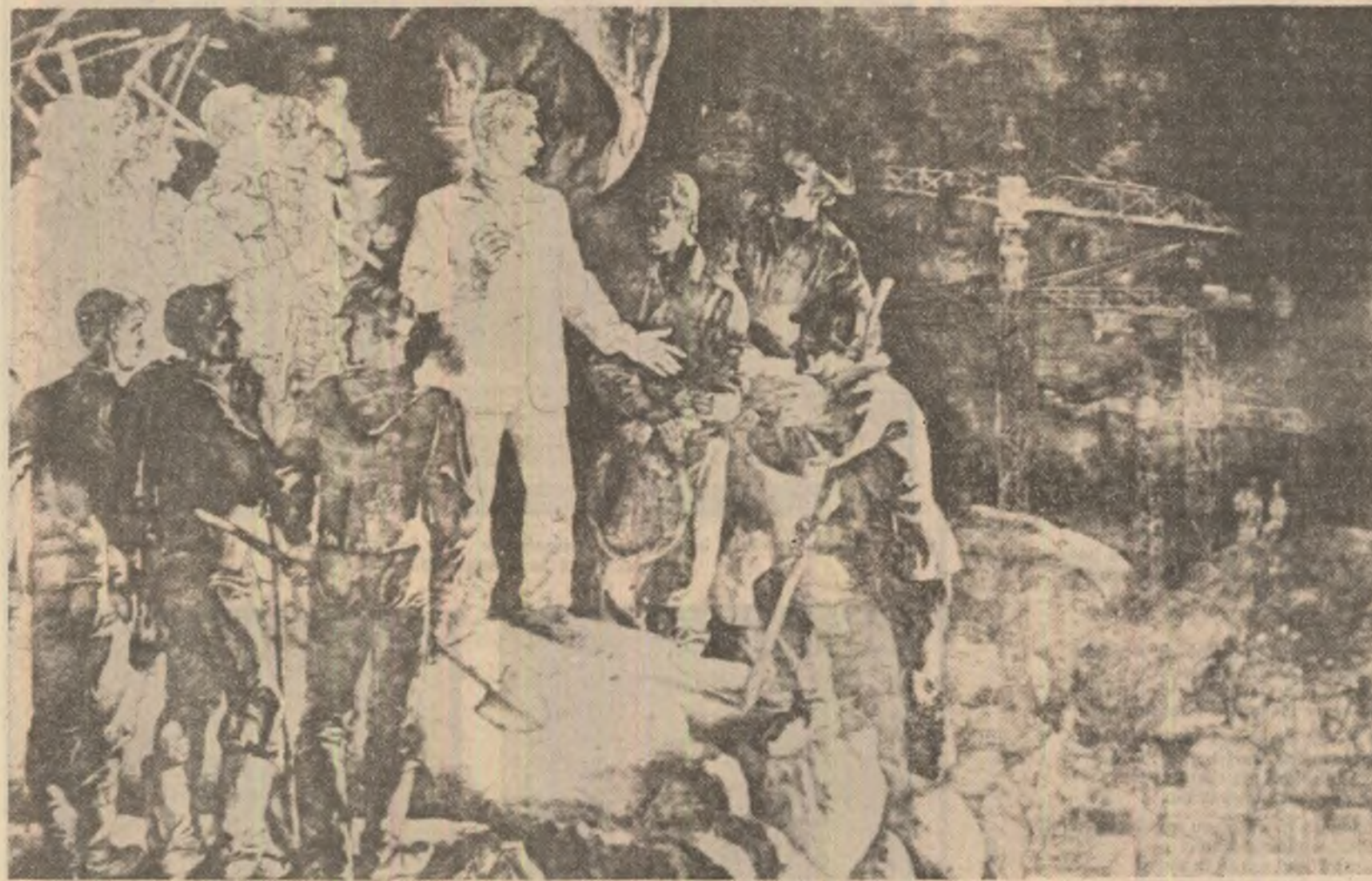
În altă parte a țării, pe Dunăre, în Mehedinți, s-a construit, s-au pus în funcțiune noi obiective, s-au cheltuit energii. S-au folosit modalități și stiluri de integrare a omului nou în noul mediu, sincronizându-se cu noua problematică a timpului nostru. Referindu-se numai la Porțile de Fier, de exemplu, pe care multă lume le denumesc o metaforă a Dunării, ele sînt numai un eveniment pe aceste locuri ci și un motiv de a aduce mutații esențiale în viața oamenilor.

Ceramica și lemnul nu sînt altceva decît două simboluri ale altor localități românești: Curtea de Argeș, Curtea de Argeș și Cluj-Napoca, două orăse care s-au născut odată cu Țara Românească, fiind și primele cetăți de scaun ale ei. Alături de lemn și ceramică, alte câteva ramuri de vîrf: electronica, electrotehnica și biosinteza. Un oraș construit în perimetrul unei așezări seculare și cu veche tradiție în arhitectură.

În nordul țării, din Vatra Dornei, oamenii trimit ilustrate cu noile edificii care se armonizează cu sufletul lor. Nu sînt noi, multe din ele, dar localnici s-au grăbit să le confere autenticitatea celor de acum câteva sute de ani, redîndu-le strălucirea de odinioară, folosind elementele unei arhitecturi tradiționale. Nu avem voie să ratăm șansa pe care ne-o oferă cadrul natural, ni se spune, și în consecință s-au reamenajat armonizîndu-se exterioarele vechi ale clădirilor, cu un confort modern în interior. Mele oțelului, Cărlărești, fiecare are ceva de spus în legătură cu el. De oțel e legat la urma urmei inușii destul lui de azi. Străzi și oameni, parcuri și alei, noile edificii care se construiesc acum, pentru că orașul este în plină construcție, un imens santier, stau sub semnul oțelului.

Orăse frumoase, orăse decorative. Adevărații frumoase care nu din și chiar refuză să fie decorative. Configurația lor de miine, din perspectiva generatorilor de azi, nu mai rămîne apăsătorul mînturilor vizionare. Cineva a calculat într-o zi că avem aștea orăse cite zile sînt într-un an. Altcineva a făcut afirmația că proiectele umane au darul de a stringe timpul și de a-l feri de scurgerea risipitoare. Împreună, orăsele își au proiectele lor. Fiecare dintre ele, un proiect sau mai multe. În fiecare proiect care le vizează, ordine și disciplină, exactitate și rigoare. Dar nu numai atât. Ceva din înima oamenilor care le fac mai noi și mai adevărate lînd la intrare în ele o parte din sufletul lor de participanți la crearea istoriei.

Arela Șandru

IN ANII CONSTRUCȚIILOR - tablou de Octavian Penda

Simbolul unui drum sigur

era o vreme în care Jiboul îi dîjmuia faima pentru că toate drumurile (pe cale ferată) spre Zalău treceau pe aici, prin orașul animat de locomotive, pentru că Zalăul să devină o adevărată reședință de județ. Au fost investite sume importante pentru ca întreprinderea de conductori electricei emaliati să devină flux tehnologic în țară așa cum numai puține întreprinderi din lume mai au. Au fost investite sume importante pentru întreaga platformă industrială a Zalăului și pentru liniile lor tehnologice. Numai în platformă lucrează în acest moment cam tot aștea oameni cît avea Zalăul acum vreo 15 ani. Statisticile arată că fiecare al treilea cetățean al Zalăului este de vîrstă utecistă. Ceea ce înseamnă că puștii ce aldată se împărtășeau prin țară — se împărtășeau pentru că doreau să devină electronici, electricieni, sudori, ingineri, medici, profesori — nu numai colțarii sau meșterii în fier sau lemn — au rămas în țară, alții s-au întors în Zalău și au muncit pentru orașul lor așa cum nu ar fi făcut-o în altă parte.

Trenurile opresc și azi și la Jibou. Dar și la Zalău. Jiboul și-a asociat o grădina botanică, o grădina ce-i face faima și îi conferă un rol aparte în rîndul orașelor. Zalăul și-a adus apă prin rețea de la mare depărtare, și-a construit blocurile (dacă spun că s-a construit nu greșesc prea mult), și-a ridicat o platformă industrială și a devenit cunoscut în lumea atît de exigentă a economiei mondiale, mulți oameni de afaceri bătînd drumul Zalăului spre a încheia contracte cu „emaliatul” sau „armatură”. Eficient, rapid, urmînd un drum sigur: socialismul.

Constantin Stan

Brăduț Covaliu: „Visuri împlinite”

Tipare de înțelepciune

Între profundele prefaceri pe care țara le-a cunoscut de la istoricele lucrări ale Congresului al IX-lea al partidului, cînd în fruntea comunistilor români a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărei vizionară gândire asupra construcției țării a avut forța uriașelor riuri de primăvară, și virtutilor prospete și tari, primenind flința însăși a țării, se numără, fără doar și poate, la loc de cinște, ampla deșășurare de forțe artistice cuprinse în cadrul generos al Festivalului Național „Cîntarea României”, festival ce-a scos la iveală geniul artistic al poporului nostru, valențele sale intru frumos și artă. De-a lungul peregrinărilor noastre reportericești, ne-am fost adevărați să ni lîntim un anume aspect al acestui grandios festival: renașterea folclorului românesc, reimprespătarea sa, continuarea unor străvechi tradiții și obiceiuri. Ceea ce ne-a atras luarea aminte a fost forța modelatoare a artei, felul în care cultura contribuie la edificarea omului nou, constructorul activ și conștient, entuziasmat și plener dăruit cauzei socialismului.

Acum cităva vreme, aflîndu-mă în comuna Făget, sat în mijlocul căruia se înalță în suporb par de platani și castani sădiți încă din 1968, arbori sub ale căror maiestuoase coroane viața își vede de-ale ei, am încercat să aflu, mai în profunzime, ce au însemnat și ce înseamnă pentru acest străvechi loc de artă și cultură cele cinci ediții de pînă acum ale Festivalului Național „Cîntarea României”. Aveam să aflu, mai întîi și-ntîi, un fapt cu totul și cu totul ieșit din comun: de peste 20 de ani își desfășoară sedințele bilunare de lucru cenealul literar „George Gărdă”, un cenealu sătesc, cum s-ar zice, dar care se poate mîndri că membri săi au publicat, pînă în clipa de față, șase cărți după cum urmează: „Înșiere în anotimp și Piatră înflorind, poezii, de Ion Căliman. Pe sub deal, pe sub pădure, culegere de folclor local, de Cornel Vestău, Allegro ma non troppo, fabule, de Arcadie Chișbaum. Visul în lucru, poezii, de Nicu Sîlăde, și Clipe invinse, de Stefan Marinoneș. Să adugăm acestor remarcabile succese, cu care puetu cenealul literar din țară se pot mîndri, și faptul că au apărut pînă acum cinci caiete literare, veritabile almanahuri editate de către membrii cenealului „George Gărdă”. Ion Căliman, președintele cenealului și totodată directorul Căminului cultural din Făget, ne spune: „Fără ampla emulație instaurată de „Cîntarea României”, îmi vine greu a crede că ambito-

Victor Niță

Continuare în pag. a 7-a

Cîntare Patriei

Prin munți bogați din oase de străbuni
Tîrgoviștea-î Chindia mea de visuri
C-avem în țară zilnice cununi
Și Dunărea, și Prutul, și Trei Crișuri...

Și alte riuri: Mureș, Olt și Jiu,
Nici o urgie matac nu le schimbă;
Acest pămînt păstrat din tată-n fiu
Cu bravi eroi de neam și de o limbă,

Noi l-am numit și Mircea și Ștefan
Și niciodat' nu l-am lăsat afară;
Mihași l-a adunat către dușman
În povnna stîns din vatra milenară...

Cuvîntul țării-î Horea tras pe roată
Și cîntecul din horele Unirii;
Sîndardul pe redută sfîrîmăto
În marile războaie al dezrobirii...

Cuvîntul țării-î rotunjit prin lupte,
Scăldat în singele Eliberării,
În strălucirea jertfei ne-înterupte
De-a fi stăpîni pe fațetele visării...

În Epoca ce-o trăim — Poemă,
Cît mîntii sînt și oamenii, de aur l
În țara cu luceafărul în stemă,
Poporul e în toate meșter faur...

Aceasta-î țara, mîndră și rotundă,
Cumoară ce-o avem de la strămoși:
Cîntare inimii; profundă,
În Patria cu tineri Feți-Frumoși l

Valeriu Liță-Cosmin

Flacăra supremă

Deplină e lumina din inimile noastre
Înfăptuind destiul acestui timp rotund.
Izvoarele de floare înmiresmate-n aște
Ne recunosc, puternici, pe strămoșesc
pămînt.

Colume de lumină, în patrie și-n lume,
Cetelea-n sărbătoare trimite, minore l Azi
Se arcuște-n vreme drag românească nume
Al visurilor noastre, înscrise-n griu și-n brazi.

În frunte-î CEAUȘESCU, El — flacăra
supremă,

Tovarăș și prieten și cîtor și strateg,
Ne-vreaș libertatea și arderea din stemă,
Istoria și drumul adevărat, întreg.

În fapte-î cîntă-o țară — simbol al
demnității,
Al păcii, al luminii și-al sufletului ei,
Căci El e-ntrechiparea iubirii și-o dreptății,
A României noastre pe comuniste că-i dreptății.

Ion Suciu

Patria

Patria poate fi văzută
Ociind și din orice parte
Ochiul îi atinge cu înșelare
Griul ce-i dănuie flința.

Patria vine înspre fiecare
Cu diminețile ei deschise
De cîșorul înflorit
Apropiindu-l de taina rodii

Patria poate fi văzută
Cum poate fi văzut orice fir
De iarbă peste care se așează
Picătura de iubire
Azima cuvîntului suprem
Cu primăvara Partidului Comunist Român.

Miron Țic

Tinerete

Să fii tînr, să porți
tineretea în piept ca o
însinată, să respiri din
primăvara aerului

și-n fiecare primăvară
să ai aerul unui tînr
cu alura primăverii,
dar mai ales să fii tînr

într-o țară tînră
o cărei istorie nu
încrîntărește niciodată
o țară o cărei tinerete

este istoria și o cărei
istorie este tineretea
faptelor fără de care
eu nu pot fi tînr.

Sorin Toșcanu

plastică

p

Disocieri la nivelul tradiției

Nu orice tip de sculptură este fotografic și editarea unui album dedicat unui sculptor implică în sine interes. În cazul lui Gheorghe Iliescu-Călinești, temerile de acest gen nu se justifică alături de Cornel Radu Constantinescu (Meridiane, 1986) reprezintă un incontestabil succes tipografic, dar mai ales intelectual. În interpretarea lui Cornel Radu Constantinescu, individualitatea artistului, susținută din unghiuri diverse și cu argumente selectate cu acribie, capătă un contur mai ferm, mai exact, cum nu se dezvoltase din cronici ocazionale sau din precedentele comentarii, mai mult sau mai puțin substanțiale, care i-au tratat și analizat opera.

În amplul eseu introductiv al criticului de artă, remarcabilă ni se pare puterea de strînure a timp a înclinării spre divagare, întru totul firească speciilor. Chiar dacă declară deschis că nu pretueste maniera de abordare didactică a unui artist, Cornel Radu Constantinescu nu-și refuză o disciplină severă și un control permanent al impulsurilor. Cînd afirmăm că argumentele

lui sînt selectate cu acribie, avem în vedere, în primul rînd, actual renumărării la multiplele sugestii metaforice inspirate de o asemenea operă. Simbolul pădurii, în ceea ce îl privește pe critic, este numai un punct de plecare, nealunecînd spre diluție.

În secvența *Despărțirea de arhitect*, aplicația cuvîntului la materie se consolidează. „Spațiul în care prind să se împlinească formele lui

Grafică de Nicolae Sîrbu

Gheorghe Iliescu-Călinești — observă Cornel Radu Constantinescu — se arată deopotrivă real și închipuit; real, fiindcă nu poate renunța la însinuarea aparențelor rurale, destinînd mai tuturor plămînturilor sale o solidă și definitivă implantare în relieful natural (resimțit în bună parte ca relief etnic); și închipuit pentru că se referă la o ruralitate imprecisă, revărsată dominant peste hotarele ei posibile către oriunde”. În viziunea criticului, sculptorul face parte din categoria acelor spirite „identificate cu obirșia prin structură, deci neobsedate de angajamentul moral și artistic al surselor, de vreme ce ele se arată inerente ființei lor”.

În sfîrșit, eseu lui Cornel Radu Constantinescu ni se dezvăluie ca deosebit de interesant tocmai prin faptul că sugerează această necesară distincție între o tradiție eșuată în tezim agasant, producătoare de confectii după rețetă, și o tradiție de ordin organic, constitutivă, implicată în fibră și asumată ca un destin. Avînd drept obiect opera unui mare sculptor, demonstrația este cu atît mai convingătoare, în numele unei tradiții înțeleasă ca un canon formal, au curs și mai curg încă valuri mari de ceneală. Cu privire la celălalt fel de a înțelege tradiția, prin firea lucrurilor se cuvine să fim reținuți: și ea practică, se trăiește și a vociferă în numele lui ni se pare o împietate.

P. Mihai

muzică

m

Ciclul de manifestări intitulat „Gala tinerilor concertisti” a intrat pregnant în viața noastră muzicală, el distinguindu-se printr-o permanentă preocupare în direcția susținerii evoluției unor tineri interpreți. În acest caz, tineretea implică în general două situații, cum e și firesc de altfel, întrucît nu putem trage semn de egalitate, de pildă, între elevi din ultimele clase de liceu și absolvenții de conservator, unii dintre ei cu sustinută activitate concertistică, cu premii naționale și internaționale de prestigiu. E vorba deci de aspectele de promovare și de afirmare în privința unor tractatorii artistice, ele venînd să completeze armonios o serie de manifestări unde, înerent, apar înegalități între participanți.

La Cluj-Napoca, cu sprijinul Filarmonei din localitate, al Comitetului județean U.T.C. și al A.T.M., „Gala tinerilor concertisti” a oferit prilejul unei reînălțări cu nume promițătoare ale tinerilor arte interpretative naționale. Am ascultat-o deci pe violonista Amelia Mihalcea din Brașov, în difuziul Concert în La Major de Mozart, ea semnînd o interpretare personală, sensibilă, cu unele „inițiale” interpretative care ar fi putut să

op. III de Beethoven, pianista Judith Babos a semnat o versiune prea laxă pentru a corespunde incandescentei, fanteziei beethoveniene din aceste pagini de sfîrșit de creație, soprana iseancă Adriana Năstase, acompaniata de Adriana Bera, a realizat câteva momente superbe pe muzica lui Schumann, pe muzica altui mare compozitor german (Sonata nr. I pentru clarinet și pian de Brahms), Cristian Vlad și Andrei Doleanu realizînd momentele de vîrf ale seriei alături de violonistul Nicolae Vasilescu în „Lăutării” de Enescu și Sonata pentru vioară solo de Prokofiev.

„Săptămîna muzicii de cameră” de la Craiova, realizată de Filarmonia „Oltenia”, A.T.M. și Comitetul județean U.T.C., a marcat cîteva momente de interes deosebit. Mă gîndesc în special la recitalul de violoncel sustinut de Mario Cazacu, acompaniat de Steluta Radu (pagini de Beethoven, Schumann, Martinu), la recitalul de lieduri al basului Teodor Ciurdeu, acompaniat de Irina Gavrilovici în program. Schumann, Miriam Marbe și la recitalul contrabasistului Dorin Marc, acompaniat de Mihai Uneuțeanu (pagini de Bach, Schubert, Spenger). Ce au în comun acești tineri interpreți? E vorba aici cu evidentă de acea categorie de talente tineri care sînt deja afirmate, consacrate, la temelie acestor succese stînd numeroase ore de studiu, multe concerte (dintre nu putine cu sprijinul A.T.M.) — cu alte cuvinte, un „sus” neîntrerupt de apariții publice din a căror consistență putem spune cu bucurie că s-au încheiat personalități artistice veritabile.

Viorel Crețu

adrian păunescu

Cea din urmă primăvară

Adie-a primăvară dinspre stele
și dinspre mugurii conspirativi
pe care tu, cu lacrimile mele,
sub vioarele iernii îi cultivi.

Și mirosim a mugure perpetuu,
a mugure strivit de capre-n dinți
a mugure ce vine pe afetel
pe care tu te afli și mă minți.

E primăvară-n năsturl de haină
care-a văzut și-a-nmugurit în ger,
pământului însuși, mugure de taină,
se-ascunde-aici și izbucnește-n cer.

Te chem să stai cu mine, că fac febră
de-atita magnetism de muguri verzi,
că, dacă nu, prin moartea mea celebră
și tu ai să opui și-ai să pierzi.

Poți să rămii aici și să te bucuri
cu ochii mari, la tine-n palme pling,
să ai destule lacrimi pentru muguri
și pentru cel de sub blazonul sting.

Adie-a primăvară dinspre toate,
Viorile asudă în concert,
cu muguri în fereastra ta aș bate :
„Hai, vino jos, să-ți spun că nu te iert !”

Nu vom mai fi de-a pururi imoreună
ia-ți mugurii, ascunde-te și taci,
măsoara primăvară și-a minciună,
pe mine nu, înfața alți copaci.

Și totuși cită magică poveste
în locul fiecărei primăveri,
subversivă taie cu muguri este
un salt, încă un salt, spre nicăieri.

Și, vai, e cea din urmă primăvară
în care și-e îngăduit să minți,
măsoara-clorofilă dulce-amară
când caprele iau mugurii în dinți.

Adie-a primăvară dinspre stele
și dinspre mugurii conspirativi
pe care tu, cu lacrimile mele,
ii scoți de sub zăpadă și-i cultivi.

Când dintr-un miel cu inimă fierbinte
Ei și-au făcut mîncare și căciulă.

De dragul mielului măicuța plinge
Și-un ajutor se-ncumetă să ceară
Ea l-ar ascunde iară-n propriul singe
Dar mielul zburdă, cit îl place-afară.

Și numai ea, cu mare milă, știe
Și lacrimi are-n ochi și frig în lină,
De ce e beat de-atita duoșie
Cel care vine cu căciula-n mină.

Om din muguri

M-aș îmbrăca în muguri și în frunze,
M-aș regropa din pietre și din flori
Și aș porni pe drumuri nepătrunse
Să nu te las, pămîntule, să mori.

Să re-nviez pădurile uscate
Și-atit de luminos și-atit de demn
Ar fi sub noua primăvară toată
C-ar înflori protezele de lemn.

Ca o hipnoză dulce, vegetală,
Aș trece de la iarbă către pom,
Să văd sudoarea pietrei cum se scaldă,
Cum cresc grădinile în ochi de om.

Ca un agent al frunzei și al florii,
Ca un tunar de muguri și polei,
M-aș îmbrăca în haine iluzorii
Și-aș trece prin păduri ca un refren.

Atit să-mi fie boala de adîncă
Încît să mor în misiunea mea
Și-apoi să fiu mîoară, sus, pe stîncă,
Să pling cînd codrii-n jur ar invia.

Oriunde e nevoie de-un exemplu,
O jertfă ni se cere orișicînd,
Ca un copac am să mă frîng în templu
De sănătatea codrilor rugînd.

Dar primăvara m-a răpit cu totul,
În lacrimi reci de rouă mă rîsfrîng
Și iezi flămînz și-tînd spre mine botul
Spre-un mugur de sub umărul meu sting.

Fereastră

Am trecut pe stradă fără de nădejde
Și în ochi ninsorea scintea,
Bicuit de viscol suferea cinește
Și-am văzut lumină la fereastra ta.

Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie bine,
Și-aș fi vrut desigur și să-ți fie rău,
Știu că la veioză mă citeai pe mine
Ca să descifrezi destinul tău.

Tu, plîngînd în casă, eu — plîngînd afară,
Sanctificați de lacrimă eram
Dacă-ai fi știut c-o să te doară
Îți dădeam c-un bulgăre în geam.

Ce mai faci, iubito ? Ce mai zici de toate ?
Nu-i așa că rezistăm frumos,
Conservînd orgoliu și singurătate
Tu, la geam cu lampă, eu în geruri, jos.

Mai coboară totuși de lingă fereastră
S-o pornim prin viscole înot,
Și să ne-omintim iubirea noastră
Și că poate n-am murit de tot.

(Din „Manifest pentru mileniul trei”, vol. II,
care va apărea în aceste zile la Editura
„Eminescu”)

Mielul

Ca dintr-un punct de luminări de ceară
Cu policandre crețe de tot felul
De dinspre iarnă către primăvară
Din oare pe pămînt se naște mielul.

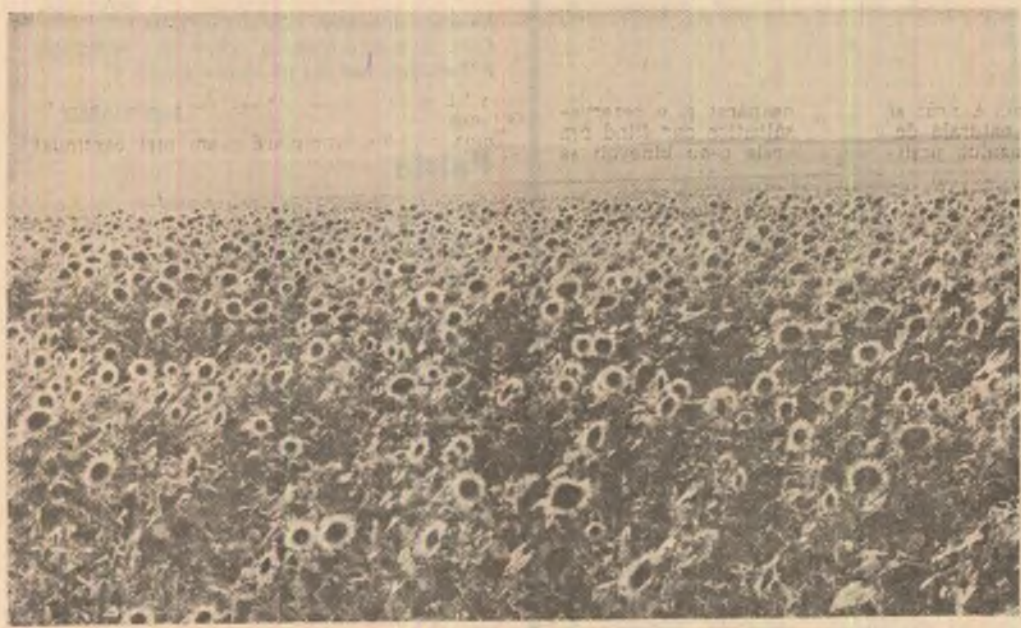
De unde ară el în sine totul
Și ochii și urechile în rugă,
De unde știe să ridice botul
Spre ugerul măicuței lui să sugă ?

Un pumn de iarbă dulce aduceti-i
Să-și amintescă, puil, cum să pască
Atit cit tot miracolul vieții
Începe în sacra-i fire berbecească.

Și oia îl privește parcă oarbă,
Este al ei, dar nu-l cunoaște parcă
Și teamă-i e și nu îl piardă-n iarbă
Și-ar vrea la sine-n pîntec să-l întoarcă

L-învață să mormure ce se poate
Și lacrimi-are-n ochi și frig în lină
Cînd vede printre clăie surpate
Un om venind cu o căciulă-n mină.

Ea parcă-ncepe să-și aducă-aminte
Privirea lor bolnavă și sătulă

„Helioterapie” — fotografie de Teodor Ioanș din expoziția „Mărturie în alb și negru”

Ut pictura poesis

m-am încopătinat să pricep de unde-mi
venea, la vernisajul expoziției lui Horea
Paștina, simțămîntul ciudat că
revăd tablourile expuse. Unde să le
fi văzut? Poate în vis, mi-am zis cînd m-am
dus și-a adău oară să văd expoziția! Totuși,
nu-mi aduc aminte să fi vădit vreodată ta-
blouri, dar e foarte probabil că dacă aș visa
tablouri ele ar arăta cum cum le-a pictat Horea
Paștina pe cele expuse la Dalles...

M-am dus însă și-a treia oară — cea ce mi
s-a mai întîmplat și cu alte expoziții — și, din-
du-mă băut, am renunțat să-mi mai chinu pu-
tina înere de minte. M-am lăsat deci în voia
tablourilor, șișlind agale de la unul la altul,
uimii și incintat.

Încintarea mi-e mai greu să spun de unde-mi
venea. Dar umirea știu. Căci m-am obișnuit
să înlinesc, la prea multe expoziții, tablouri
care, prin anumite „semne” (bănuesc că există
și o semiotică a picturii), atrag atenția privito-
rului asupra faptului că tabloul cu pricina, pe
linga ceea ce înfășșează ochiului amator de li-
nii și culori, mai are și ceva de spus, și nu
fitece, intelectualului care sintem fiecare! Su-
nînd aproape ca o provocare la decriptarea sen-
surilor și aluziilor ascunse, de care tabloul este
adeseori doidora ca un ciorchine. Iar privitb-
rul se oprește, cade pe pînduri, încearcă să-și
amintescă, din toată cultura cu care a intrat
pe usa expoziției, cam încotro ar putea să bată
semnificații de pe pînză.

Simboluri sînt și-n pînzele lui Horea Paștina,
în citeva. Simboluri dintre cele mai accesibi-
le, mai generose, mai comune, deci mai
apropiate sufletului nostru. Dar obiectele pic-
tate, care cu această încărcătură, conferită de
o tradiție milenară, sînt mai întii de toate pic-
tate cu drag de ele a obiecte, pentru ele inesele,
grupîndu-se într-o compoziție plastică sieși su-
ficiență, încît un strain de universul nostru, ro-
mînesc și european, ar privi aceste tablouri cu
o incintare detașată de orice încercare de a
„înțelege” ceva mai mult, adăos la ce se vede.

Lipseș din tablourile lui Horea Paștina acele
semne, mai mult sau mai puțin discrete — de
obiecte, ostentative — precum că trebuie privit
și înțeles și dincolo de obiectele pictate. De aici
și umirea noastră — căci, fără nici o invitație,
dăpă să ne tragă nimeni de mină, ne trezim,
jură o vreme, pășînd într-o lume de dincolo
de pînză și de culori, în lumea unor valori nu
enunțate, ci adînc și mereu simțite de pictor,
aparîndu-i odată cu propriul destin, ceea ce,
cu fatalitate, se vede din tot ce face, deci și din
tablourile sale.

Nu prin simboluri — chiar și cînd ele apar
pe pînză — ci prin lumină, culori, contururi, deci
nu facînd o pictură ilustrativă a unor idei ori
teme literare, filozofice etc., Horea Paștina reu-
șește să creeze o lume de dincolo de culori, în
care să-ți treacă vizitatorii expoziției, pe des-
simțite, căci nu este o lume inventată, ci, des-
coperim fermecată, este o lume a noastră, pe
care parcă o și uităsem puțin, pe care o știm

din ziceri vechi, din amintirile părinților și bu-
nicilor, din revelațiile noastre — cite ne-am
învrednicit de le avem, este o lume foarte ro-
mînescă, foarte discret și temeinic romî-
nescă.

„Mă rog, ar mai fi multe de spus și în pri-
mul rînd de către cineva mai priceput, de me-
serie. Ceea ce mă determină să scriu aceste
rînduri este faptul că pînă la urmă, mergînd
și a patra oară — banală cifră! — am înțeles de
unde și pînă unde impresia mea de registru
cu pictura lui Horea Paștina, despre care cuzu-
sem numai, fără s-o fi văzut. Mă oprisem dina-
intea unui tablou expus în sala mică — și ori-
cine dintre cei ce-au văzut expoziția își vor
da seama despre ce tablou e vorba, căci nu-l
vor fi uitat — un colț de grădînă înflorită cu
dărnice, prin al cărui frunzăriș, ca o pădere,
se alegea o umbră sfîșită, dar sfîșită fiind mai
ales mina care o pictase. Și m-am pomenit
murmurînd niște cuvinte, nici ele ale mele, eu
fînd numai ocazia cu care cele două, pictură
și poezie, se regăseau, își precizau identitatea,
devenind pentru mine, de-acum înainte, fieca-
re semn al celeilalte.

Ușoară, maică, ușoară,
Că-ai putea să mergi călcînd
Pe semînțele ce zboară
Între ceruri și pămînt...

Sigur că da! De aici îmi venea, de la poezia
lui Grigore Vieru, impresia că mai văzusem
tablourile lui Horea Paștina. Le mai văzusem
de cite ori am citit și recitat poeziile lui Gri-
gore Vieru! Aceași smerită apropiere de cuvîn-
te și de culori, strecurate printr-o sită de
lumină, prin care s-au cernut numai tonurile
cuminți și cuvîncioase, confirmînd, discret și
trăinic, dreptul pe care-l avem, dinaintea căr-
ții și a pînzei, la bucată noastră de pine și de
frumusețe de pe acest pămînt. Acest drept se
împlinesc pentru noi și prin pictura lui Horea
Paștina.

Despre Grigore Vieru m-aș încumeta să afirm
că e unul dintre pămîntii adevărați poeți. Pic-
tura lui Horea Paștina, care seamănă atit de
mult poeziei lui Vieru, este și ea adevărată,
cinstită aș zice, căci nu încearcă să pară mai
mult decît este, deși este mult mai mult decît
ceea ce poate unora să pară. Celor care nu vin
să mai vadă o dată și încă o dată tablourile
cu care Horea Paștina năzuiește spre sufletele
noastre, ca un mîrturisitor al minunilor ace-
stei lumi, cum, numea Blaga — dacă nu mă
înșel — culorile, cele șapte minuni ale lumii.
Horea Paștina nu pictează cu toate, ci numai
cu citeva, cele care i se potriveș și sint, deo-
camdată, ale sale, dînd astfel impresia că a te-
folosi de o culoare este un drept pe care fi-
ciștii cu multă trîndă. Așa o fi! Și-atunci a-
ceasta ar fi încă o dovadă a autenticității, și
sincerității lui Horea Paștina față de sine in-
suși, față de noi. Față de pictură.

Ion Coja

O istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de
Ion Cucu

Scriitorii români împreună cu oaspeții lor din Iugoslavia, în fața Casei Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” din București

Geo Bogza scrutează, meditativ, timpul

Dialog între doi foarte activi scriitori: Ion Lăncrănjan și Paul Anghel

MUNTELE

Urmare din pag. 1

există în fiecare din noi și Sisif sau Iestie
zinditoare sau coor care zboară invers, pe din-
lăuntru, omul cel mai exact, omul cel mai plin
și modern, omul tuturor năzuințelor și al tu-
tor împlinirilor care fac și pot face și ab-
stracție de el, ei bine, omul acesta s-a trezit
și se trezește puțin mioritic citeodată, puțin
existențial, justițiar și culpabil (totdeauna,
înviș și îngănat). Se trezește că de-
vine un munte de întrebări. Este un mun-
te dramatic și sacru în același timp, proza-
torul l-a proiectat departe în înălțimi
cosmice, tocmai pentru ca urcușul și po-
pasurile, rarele răgazuri ale drumului că-
re pise să poată fi ideajul de grele și in-
deajuns de purificator. Helionul de odinoră
era mai simplu, era mai simplu chiar și
muntele lui Sisif, pe care îl bănuim de com-
plicitate cu „jocul” nu atit de tragic al eroiului
din moment ce nu știm cine pe cine pînă la
urmă sfîda. Nu, aici, în cazul nostru, muntele
astășea, este presărat, ca în busme, cu semne,
locuri de interdicție și reculegere, este pe cit
de înalt și semet, ne dăm seama, pe atit de
răbdător. Dar asta doar pînă ce te apropii, pînă
ce ești aproape gata să ajungi acolo sus și nu
mai ai mult pînă la aura priveșșilor sale din
pisc. Muntele nu îngăduie însă oricînd și oricui
aceasta, pentru că acolo este partea sa sacră,
pînă acolo duce ori drumul cumpit și defi-
nitiv al purificării ori al pierzaniei. Deține forța
fulgerului și a trăznetelor cu care pedepsește
și întoarce din loc-orice. În cartea lui Lăncră-
njan, doi oameni nu conțesc să îl urce, e zîu
limpede, clar, dar ei se izbesc aproape la tot
pasul de un alt munte, de cel al memoriei al
trecutului din ei. O memorie a unui trecut
nu prea îndepărtat, cu intunecimi abrupte și
singerose, cu fărâdeleși și sacrilegii despre
care nu s-a spus niciodată nimic și despre care
se voia o tăcere ca o lespede sau, și mai mult,
se voia o uitare ca de mormînt. Prin împru-
rări pe care nu le discut aici, soarta le-a re-
zervat celor doi și un război mondial dar și
unul, ca să zic așa, mai restrîns, nu însă mai
puțin crîncen, nu mai puțin atroce, nu mai
puțin odios. Istoria scoate aici lucruri cumpli-
te la iveală și cînd te gîndești că arhivele ei
încă n-au fost deschise în întregime. Unele
dintre acestea se pot totuși descifra pe viu,

de pe hărțile destinului și din amintiri. Doi
oameni de acest fel sînt puși față în față —
unul e victimă din război, a scăpat ca prin
mirună din bătaia puștii, celălalt, cel de-al
doilea, e victima trădării conjugale, a eufuzi-
ilor erotice a soției sale cu primul — și iată-i
acum, după ani și ani, trebuind să urce amîndoi,
pas cu pas și cot la cot, un munte, de
unde se și recunoșe, își aduc aminte, se cer-
cează, se amănuțesc.

Doi oameni urcă așadar în plan real un
munte, dar îl coboară pînă la sfîșiere pe cel
din ei. Zeci și zeci, sute de întrebări provoacă
acest ultim și cel mai greu și mai neliniștit
munte, niciodată poate într-o carte n-au putut
fi puse și auzite atitea întrebări. Uneori pro-
zatorul amestecă planurile, îl mai rătăcește pe
cel dol, îl amestecă prin codri dar și prin
amintiri, îl lasă pradă disperării, furiei, înlîm-
plării, dar tot el învoacă în fața lor atunci și
demnitarea, rara frumusețe și măreție a mun-
telui pe care sint chemați să urce și să cu-
noască, să-și asume astfel focul dinlăuntru al
purificării. Parabola lui Ion Lăncrănjan este
perfectă — pe cit de înalt este muntele pe care
ei doi tîntesc să-l străbătă și să ajungă acolo
sus, pe atit de adînc și prăpăstios este cel care
se află în ei și de care nu pot scăpa. Muntele
acesta, al întrebărilor, e zguduitor, răsună prin
toți porii amintirilor, celălalt al răspunsului
este încă făcut pentru că nu îl are, poate, sau
dacă îl are nu-l poate oferi decît treptat, și
încă nu oriunde și nici oricînd, ci doar la un
capăt de drum, după o lungă și necesară pu-
rificare ca și după o împăcare la care amînti-
rile să nu mai abă acesc. Muntele acesta,
prin sacrilitatea lui are însă și o limită —
semnul viuului și al puterii sacre din el —
pentru că atunci cînd totul alunecă și se ames-
teacă și mai adînc iar purificarea am putea
zice că este ratată sau imposibil de înlăptuit,
el pornește trăznetul și fulgerul, șterge tot
din calea lui și se curăță de toate urmele care
îl împovărau. Rămîne cu cerbi, cu căprioarele
și codrii lui, cu apele, cu aerul și lumina care
cîntă. Majestuos și demn, atita de pămîntesc
și de cosmic totodată, încît de pe el, de pe o
pașșie a lui pare a se fi născut și Miorita
poate, iar cîntecul ei care se întoarce mereu și
mereu lingă el știm că face să tremure și ste-
lele albe pe sus.

Paul Dugneanu

Monumentalism și valoare

Urmare din pag. a 3-a

după „Imnele bucuriei”, a realizat o punere în
poezie a istoriei țării în „Imnele Transilvaniei”,
„Imnele Moldovei”, „Imnele Țării Romînești”,
Încheind seria „Imnelor” și „Imnele mării”,
Cezar Ivănescu și-a grupat aproape în-
treaga creație poetică sub titulatura generică
„Rod”, iar Marin Sorescu a scris ciclul „La li-
fieri” ce cuprinde trei volume. Nicol Nichita Stă-
nescu nu a evitat monumentalul, publicînd în
1978 masivul volum de versuri „Enea magna”,
cu o grafică adecvată. Tradiția baladei culte a
fost cultivată exemplar de Tudor George :
„Copaclul descăsuțat. Poem simfonie”, „Trilogia
sonetelor” sau „Balade siagaporenice”.

În proză, Dumitru Radu Popescu ilustrează
cel mai bine dubla accepțiune a monumentalului
în romane ca „E”, „Vînerea regală”, „O
bere pentru calul meu”, „Florie de dincolo de
vreme”, „Împărțitul norilor” ori „Viața și opera
lui Tiron B.”. Augustin Buzura a publicat la
rîndul său citeva volume masive : „Absentii”,
„Orgolii”, „Vocele nopții”, „Fetele țării”,
„Intrusul”, „Marele singurătate” ori mai ales
„Cel mai iubit dintre pămînteni”, Eugen Barbu
în „Groapa”, „Principele”, „Săptămîna nebun-
ilor”, și Ion Lăncrănjan în „Cordovanii”, „Căloia-
nu” sau recenta carte „Toamna fierbinte”.
Ciclul monumental tipic, al momentului, e
„Zăpezile de-acum un veac”, de Paul Anghel,
vastă frescă de proză istorică, de antropologie
culturală și filozofia culturală.

Chiar și în critică, după cum spuneam, se ma-
nifestă intenția unor proiecte ample, cum ar fi
cele inceptute de M. Unghescu, urmînd valorifi-
carea unui spirit teoretic călăuzesc de la
„Campanii” pînă la „Exactitatea admirației”.

Din această simțită trecere în revistă a cârților
ample se poate înțelege că monumentalismul nu
este un fenomen ocazional, ci o trăsătură do-
minantă a operelor scriitorilor ce formează „ge-
nerația luptei cu ineria”. Stă în sarcina criticii
să acorde importanța cuvenită acestei caracte-
ristici, s-o analizeze în acea dublă semnificație
a termenului, de care vorbeam mai sus, scoțînd
la iveală noi valențe pentru o bună parte a lite-
raturii noastre contemporane.

Moștenirea tradiției culturale

Urmare din pag. a 3-a

în istoria literaturii române sub numele de „ge-
nerația Labiș” trebuie să țînă seama de aseme-
nea realități. Era o lume aceasta, vie în partea
ei omenească, ce trebuia prinsă în expresia
verbului ; talentul singur n-are fi fost în pas-
trăm clasificarea tradițională a curentelor cul-
turale și s-a găsit echivalentul, s-a reactualizat
ca tactică. Vreau să spun că, dacă Eminescu
avea în spatele lui un secol pe care trebuia să-l
străbăta ca să reactualizeze literatura romîna,
generația Labiș nu trebuia decît să-și arunce
ochii peste citeva decenii în urmă, în spațiu
interbelic, cînd cultura romînescă își desăvîr-
șea plenitudinea. Ecoul acestei epoci de aproape
trăia viu în reprezentanții ei, se ascundea în

cărți care puteau fi procurate, era mai mult
decît un ecou — era strigătul însuși care tre-
buea prins din virful muntelui și aruncat mai
departe. Congresul al IX-lea legitimează această
stare de lucruri, instaură un climat de emula-
ție în promovarea valorilor certe și în recu-
perarea moștenirii culturale romînești. Reluarea
liniei directoare a culturii naționale s-a făcut
după un principiu al ordinii : o întoarcere la
obirșia izvoarelor și o revenire, odată cu ele, în
prezent. Iorga este reeditat sistematic ca pen-
tru a se ajunge la „ultimul Iorga”, ca pentru a-i
reface opera. Părvan — ajuns astăzi la o re-
editare aproape completă — a fost cerut și re-
ditat romînilor. Fără Iorga, Părvan, Xenopol —
opere precum cele ale lui Nichita Stănescu, Ioan
Alexandru, Paul Anghel — nu erau posibile.
Eminescu este reevaluat aproape integral — și
se tînde către o evaluare integrată a marilor
noștri clasici. Forțele generative Labiș care e
și reintemeiază în spiritul național, în conformi-
tate cu aspirațiile, cu năzuințele poporului ro-
mîn. Prin gestul ei, aliniat marelui congres, ea
devine prima moștenitoare a tradiției noastre
culturale. Ea lasă, la rîndul ei, moștenire „cres-
tarea limbii romînești / Și-a patriei cînstire” —
așteptînd, răbdătoare, moștenitorii îndreptățiți.

Timpul Culturii

asa-zisă publicație de peste ocean, cucerită și ticăloșită, precum înima aceluia care o pusec...

MIRCEA M. BANCU, Calarasi. Dacă tot ai apărut în „Urzica” sub numele dumnezeului...

DOINA VALENTINA BOTAS, Rimnicu Vilcea. „Intr-o seară” este un dialog demn de o scenetă...

HOREA NAȘCU, Baia Mare. Scrisoarea d-voastră citește mine este mai interesantă decât „Scrisoarea către Cealaltă”...

Julian Neacșu

POST RESTANȚĂ

IONEL BUTNARU, Bacău. „Pistoalele vechi-este inspirat din durororul 1907 (care a trecut și prin sat pe la mine?)... I-am botezat poliștii pentru că dau mult de furcă jandarmilor...

MIRCEA M. BANCU, Calarasi. Dacă tot ai apărut în „Urzica” sub numele dumnezeului...

DOINA VALENTINA BOTAS, Rimnicu Vilcea. „Intr-o seară” este un dialog demn de o scenetă...

HOREA NAȘCU, Baia Mare. Scrisoarea d-voastră citește mine este mai interesantă decât „Scrisoarea către Cealaltă”...

Julian Neacșu

Trilogie critică

Urmare din pag. 1

trebul eventual constrinși toți cercetătorii fenomenului literar. De ce acestea n-ar avea loc decât prin înțelegerea și sublinierea, de ce să se observe asemănarea lor selectivă și creațiile...

Eugen Tudoran este, din generația vîrstnică, poate criticul cel mai receptiv la aspectul operațional al metodelor de investigație...

Demersul lui Eugen Tudoran este conceput pe de o parte ca o construcție de ansamblu, care se realizează prin succesiunea etapelor elaborării cărții ca trilogie...

Literatura întemeierilor

Urmare din pag. 1

lari creatoare are particularitatea de a se amplifica în timp. Faptul că vorbim astăzi despre generația literară a „anilor 60” sau a „luptei cu inerția” exprimă deja o clasificare...

Și pentru că multe din întrebările care ne-am referit inițial privesc procesul contemporan, este timpul să precizăm că tocmai aici găsim una dintre ideile, poate cele mai importante...

Dacă largim privirile, deopotrivă, către poezie, dramaturgie și critica literară, profilul unei epoci literare distincte ne apare și mai clar în evidență...

I. Plagul — alpinistul de fier al Cimpiei Eterne.

II. Marea este reală și corabia — fantasmagorică. Marea este Troia și corabia — Calul Troian.

III. Scrisorii de pe o planetă vecină. Pentru cei doi este o întințare reprezentativă a unei altă întințare, după ani de zile — alt sunet și așa mai departe...

IV. Darius, la mare distanță de fărâmi în interiorul uscatului persan, reusea să mănince peste proaspăt din Marea Egee...

V. Poetul (sau prozatorul) produce un text, textul său; criticul produce două texte într-unul singur: textul critic ca ațare și textul analitic...

Nu este vorba de a impune o altă imagine a poetului și în nici un caz o simplă imagine, ci de a descrie, prin această structură combinată, cit mai numeroase, coerente și subtile semnificații și la nivel secvențial...

moștenirii spirituale, edificarea unor noi lăcașuri, și restaurarea celor vechi, stimularea și încurajarea apariției unor opere de mare valoare durabile...

Corneliu Vadim Tudor

plan european și mondial. Dramaturgia își are și ea realizări inconfundabile în creația lui Hora Lovinescu, Marin Sorescu, Teodor Mazilu, Ion Băieșu, Tudor Popescu ș.a.

Un rol de o deosebită importanță revine ideologiei literaturii române contemporane, în care se desfășoară procesul de creație artistică...

Dacă putem vorbi astăzi cu mîndrie despre o inflorire plenară a literaturii românești în contextul mondial al valorilor contemporane, apoi aceasta se datorează conjuncției furtive a pleiadei de scriitori care reprezintă această inflorire...

Dacă putem vorbi astăzi cu mîndrie despre o inflorire plenară a literaturii românești în contextul mondial al valorilor contemporane, apoi aceasta se datorează conjuncției furtive a pleiadei de scriitori...

VI. Prin tehnizarea fără răgaz a articolului său, criticul, pe de o parte, se străduiește, formalizînd, să înțeleagă calitat probabilă înfățișată, iar pe de altă parte, își ocrotește profesionele. Nezarea impresionismului prin-o exigentă atitudine epistemologică este și o formă de a ține la distanță critica făcută de poezi...

VII. Mai nou Sisiș își începe petrecutul din vîntul marelui și tot în pînă pleacă și un rosogolească prea mult. Pietroul tubeste valea și Sisiș îi dă zilnic cite puțină vale.

VIII. Gratia soimului — norii.

IX. În grădina, dedesubtul întinericului, armatele de greieri eliberează linștea.

George Alboiu

vocația patriotică, ea fiind, în ultimă instanță, însăși condiția lui de scriitor. Numai astfel ne putem explica pasiunea copleșitoare a scriitorului român pentru limba lui, ca și adesea necentență asupra marilor probleme sociale și naționale...

Virgiliu Demetrescu Duval : „Marin”

Singur în Mongolia (VII)

anul trecut, de Ziua națională a Mongoliei, care cădea într-o duminică, eram la Ulan-Bator, Timisen cu o zi înainte invitărilor la tribuna oficială și cu confratele Tolia; subsemnatul la sectorul „C”, din subsectorul „B”, avînd în vedere, desigur, funcțiile obștești pe care le detineam...

REMEMORĂRI

Singur în Mongolia (VII)

anul trecut, de Ziua națională a Mongoliei, care cădea într-o duminică, eram la Ulan-Bator, Timisen cu o zi înainte invitărilor la tribuna oficială și cu confratele Tolia; subsemnatul la sectorul „C”, din subsectorul „B”, avînd în vedere, desigur, funcțiile obștești pe care le detineam...

Dea să zice așa, datorită fanteziei și spontaneității noului meu translator.

Dea să zice așa, datorită fanteziei și spontaneității noului meu translator.

Dea să zice așa, datorită fanteziei și spontaneității noului meu translator.

Dea să zice așa, datorită fanteziei și spontaneității noului meu translator.

Mircea Micu

Tipare de înțelepciune

Urmare din pag. a-5

populari veniți din toată țara pentru a participa la Zilele creației populare contemporane. Printre ei, Dan Gherasimescu din Valea Danului, Vasile Ștefan, din Iomn, alături de George Băneș, din Coșlari, județul Oltenița și Neculai Gavril, din Duda Epureni, județul Vaslui, tot copiiiilor în lemn. S-au mesterii în făuritul măștilor populare Ion Albu, din Roman, și Dumitru Vîrceanu, din Borzești-Bacău...

Gîndindu-mă la poezii din Făget, la obiceiurile pe care artiștii amatori de acolo le-a readus în lumina scenei, și privindu-l pe mesagerul popular venit la Muzeul Satului, mesterii încununați tot, fără excepție, cu mult răsunet, titlu de Laureat al Festivalului Național „Cîntarea României”, am întrezărit, într-o clipă, una din profunde semnificații ale acestui festuos festival care a dăruit folclorului o nouă dimensiune, un statut ce se înfrîngese, o dată, asupra oamenilor, înobilindu-le conștiința, adîncind, la nivelul întregului popor, dragostea pentru inestimabilul său tezaur artistic și moral.

Creație și patriotism

Urmare din pag. 1

majoră de continuitate a spiritului eroic, în numele aceluiași idealuri patriotice, străbate toată literatura contemporană românească și face parte din dialectica gândirii noastre istorice de astăzi. Deschiderea largă pentru o cultură și o literatură îndrăznețe deschiderea făcută la Congresul al IX-lea al partidului prin glesul secretarului general, t o v a r a s m Nicolae Ceaușescu, a dat o nouă dezvoltare literaturii românești. Trecutul și-a recăpatat locul pe care-l merita în spiritualitatea noastră, cîștigînd în profunzimea de sensuri, iar prezentul și-a dobîndit dreptul la adevăr și cîntecuri. Avînd o literatură de reală valoare, s-au scris și se scriu opere care vor rămîne în patrimoniul cultural. Patriotismul și-a lărgit sfera conceptuală, fiindcă și problemele cu care sîm confrunțați sînt mai complexe și mai tulburătoare. Eforturile pentru ridicarea țării pe trepte de civilizație, dragostea pentru țeara și spiritul și material al patriei, lupta pentru instaurarea unei păci generale și împotriva nebulniei unei război atomic, toate acestea fac parte din patriotism. Creația artistică are menirea să slujească fără încetare și necondiționat înalta concepție a patriotismului contemporan.

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

Pentru o lume a păcii și înțelegerii

Iulie 1985 - iulie 1986. Este un arc peste timp, ce primește aurore istorică prin destinul pe care România și-l-a asumat...

De la răscruce, care a declanșat, cu forță, prezența participativă și prodigioasă a României socialiste...

Congresul al IX-lea al partidului - constituind o strălucită dovadă de realism politic legat permanent și în mod dialectic de interpretarea originală dar riguroasă a principiilor socializmului științific...

De la Congresul al IX-lea, în toți acești ani, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a abordat frontal, cu înțelegere și clarviziune, toate problemele cu care se confruntă contemporaneitatea...

Congresul al IX-lea reprezintă o mărturie incontestabilă a încrederii acordate maselor, ceea ce înseamnă și în mod implicit încredere în partid...

Congresul al IX-lea este, deopotrivă, momentul...

REVISTA STRĂINĂ

ANIVERSAREA A CINZICEI DE ANI DE LA MOARTEA LUI MAXIM GORKI (la 18 iunie 1985) a prilejuit, în multe țări ale lumii...

Între părerea scriitorului Mihail Kolosov, redactor șef al săptămânalului "Literaturnaia Rossiia", și personalul lui Gorki ar putea să demodat și aceasta pentru că problema pe care el le tragează în lucrările sale...

VITRINELE LIBRARIEI DIN FRANȚA s-a tot mai insistat asupra lucrării datorate tinerilor, dar părerea unanimă a criticilor este că marea mare de lucru aparținând tinereții...

ROMĂNELE LUI JEAN-MARC ROBERTS au o gradatie neasteptată de bine dozată încă seamănă cu niște adevărate romane politice, fapt care le-a asigurat un succes deosebit de mare...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

UN EPISOD DIN VIAȚA MARELUI ACTOR ENGLEZ Laurence Olivier, reopovestit după un articol din "The New York Magazine"...

POEȚI POLONEZI

JOLANTA MAJ

Ikar

S-a înălțat prea sus / Ca o săgeată ce batea din aripă / Fără să-i pese de nimic / Fără pic de prudență / Așa a intrat / Drept în lumina / Care l-a doborât / Jarul l-a topit aripile / devenind pentru-un moment / Stea - / Prăbușindu-se / ca o aviație / a strâpuns norii / Căzind / n-a cunoscut / nici triumful / nici durerea / Cînd s-a mai gîndeasă / la o regulă înțeleaptă / și la alte învățăminte.

JOLANTA ROZAK

Cînd a fugit ultima oară

Cînd a fugit ultima oară / pe scări / trîntind poarta după el / am distins plîngînd / tot ce-a atîns el / și ce-a iubit / doar pe mine nu m-am putut / distinge.

MAREK WAWRZACZ

Tramvaiele au adormit

Tramvaiele au adormit / n-a mai cîntat despre / inexistența lui / vinzătoarea de la chioșc / n-a mai dat restul speranțelor / cîinele ce-a uitat de oameni / nu s-a mai întors la stăpîn / copacii șoptesc

cu-o respirație putredă / și el era de-acum bine / cu toate că plecase un om / fără să moară deloc.

KATARZYNA KOCHANOWSKA

Lumii

Nu mă ruga / nimic / ești prea trist / și supărat / Nu vreau / să mai aud / poveștile tale / Ai semănat vîntul / care a rupt frunzele ofiite / - speranțele / Ce se-nvîrtesc acum / într-un dans sâmbatic. / Nu mă ruga / nimic / minciunosule.

PIOTR KWIATOWSKI

Din nou

Simplu pasager / într-o gară întimplătoare : / Cu-o chiflă în buzunar / și sub braț cu-o geantă de / versuri / infocate.

Nici ultimul de-acest fel

Nici primul - / Expediez scrisori / cunoscute / am în față / străzi monotonice / noi poeme / și pagini necitite.

Păsările toamnei / ca stelele care zboară / ne rănesc țărâși

La timpă / simț picătura usturătoare / despre care știu ceva.

MAREK PAKCINSKI

printre cuvinte

printre cuvinte / mă caut / sar / peste prăpăștiile pauzelor / și vâile punctelor / amenințate intruna / de tăcere

In românește de / Nicolae Mares

TADEUSZ SLIWIAK

Omul își atinge

Omul își atinge / propria epidermă / Aud vîntul securilor / tînd în mine padurea - / e respirația mea. / Viață, / dacă trebuie să-ți dau totul / ce-mi prețuiești / cu fiecare bătaie a inimii ? / Așa mă voi apăra / în fața ta ? / Iar dacă te înspăimîntă / umilința și supunerea / vei fi pentru mine o astfel de / piine

In românește de / Maria Urbanovici

POEZIE DIN IORDANIA

Haidar Mahmud

Cîntec pentru Amman 1)

Amman !, copia, pe umeri pletele-a lăsat / Iar Gloria cu un tremur de drag, pe ochi / s'arutul său i-a dat / Tu, Glorie, ființele-l iubite binecuvîntează / Și flori sădește, casă după casă.

Cu frumusețea lui, fecioară, te mindrește

Cu frumusețea lui, fecioară, te mindrește / Și cu alintul mindria îi șporește. / Oh, cal pe care-n drumu-i nu-l abate vîntul, / Tu bucuri călărețul tîu în zbor ca gîndul.

Tu, spadă arabă, din veac al lui tîu

Tu, spadă arabă, din veac al lui tîu / E neînfricatul neam de Kuraiși ! / Noblețea și credința în tine să-nflorescă / Căci trupul tîu, copilă, puternic va să crească.

Gloria menită-l inocență copilor să-mpartă

Gloria menită-l inocență copilor să-mpartă / Amman înfățărit-n voal, vestimîntu-l cu / mindrie poartă. / Mindrește-te, fecioară, cu munții și a bărbăților / tîu semețe, / Întinde-te spre stele, s-atingi cu speranțele a / lor mărățe.

'ABD AL-FATAAH AL-MANI' A

Cîntecul nopții *)

Tu, apă din burduful nostru / Tu, cărare îngustă a îndepărtării de casă, / Am cîntat toată noaptea. / Am plîns toată noaptea. / Am cîntat, dar tristețea sînt cupa inimii / care se umple de singele mea. / Am plîns înfringerea / și i-am gustat amarul care mi-a însingurat gura / Mi-am uitat speranțele / în noaptea-mi bătrînă, istovită de ani și / paragină

Si mi-am început cîntul

Si mi-am început cîntul / Tu, țări-de spîni ce rănesci palmele / celui ce te culce / Ne chinuim cu tine, iar vîntul împrăștie / uscăciunea, nerodniciei / deasupra capetelor noastre

Tu, măgăria a celor obidiți, ce semeni în / pămîntul moale / osemintele noastre / Tu, lăcomie a flămîndului care înghite... în / noroi / mincarea noastră. / Tu, chin al necredinciosului, care îngăduie / spurcăciunea / crimelor noastre / Tu, nevoiaș alungat și despuat, care îmbracă / umilință / străiele noastre / Tu, furie orăbă a venirii pe lume, ce cuprinde / ca focul iadului / piepturile noastre / Tu, dor al nostru de reînviere după moarte, ce / zgudu / mormintele noastre / Am stors lacrima inimii, / M-am tîrît pe drum... și / Am strigat despre umplerea nopții. / Tu, flacăra a tristeților / deasupra potecilor noastre / Tu, gură a vîntului / de sub inimile noastre, / Noi am sădit zorile pe marginea rînil / iar tu acoperi focul de turtina vînturilor. / Aceasta e timpul țării, tu cal al dimineții : / Cavalerul frîșteilor apare cu voalul său / Și dă la iveală vise, iar zorile cîntă / Printre dealurile roșcate / Cîntecul din valea noastră... / Noi am invins noaptea, / Noi am invins noaptea.

Traducere de / Laura Petrescu

*) publ. în culegerea de poezii „Sadjaru-d- / Dilla 'ala-n-Nahri 'Iughany" (Picurile / de lemn de pe malul rîului cîntă), editată de / Ministerul Culturii și Tineretului, Iordania 1981, / pp. 38-39.

*) Amman - capitala Iordaniei ; (ar.) sub- / stantiv de genul feminin. / *) Kuraiși (ar. = al-Qurays) - trib străvechi / de arabi, renumiți prin bogățiile și vitejia, nu- / miți astfel pentru că se adunau la locul sfînt / împreună cu animalele lor.

*) Poezie apărută în cotidianul iordanian / „Ad-Dustuur" din 28 febr. 1986, p. 8.

ACASĂ

Leagănul verii

neptun. Scriu în zorii zilei. Și de la / fereastră, printre doi meri, privesc / apele Mării Negre. În pomi flueră / mierlele grase iar în grădina, lingă / un pîlc de mestecei, plutește un gînd roșu, / ceea ce înseamnă că în răsăritul Soarelui, / care acum se ridică din minaretele Asiei, se / va deschide un boboc de trandafir. Miracol ! / Pesle vreo oră, cînd isprăvesc lucrul, descopăr / că trandafirul e galben și nu mă pot / opri - fîcăruiă după setea lui și după buto- / cii de aur pe care l-a jefuit - să mă aplec / și să sorb din neprăhăria minunii două / boabe de rouă. Și trupul mi se înspăimîntă / de fulgerule tineriții, limpezii izvoare / mă colindă, iar în vremea îndelungată care acop- / eră drumul corăbiilor, din imensități și / deznădejdi de lume, mi se strecoară în sine / un cîntec proaspăt. În clipete acestea, stapa / încă doarme, din substraturi mistice sau din / rădăcinile mele de țărăn știu că în spațiile / căsești pămîntul e întinecat, că înainte de / răsăritul Soarelui în el se toposesc zei / bogăți / care au umblat pe cai gălțiți cu nutele de / lauri. Acolo, în adîncul lumii iulie, căuind / fărâșele ce duc în august, se potrece sau în / cepe numai judecata de apoi, care va sui

ingeri și diavoli în podgoriile peste care, în / ceasul dinții al dimineții, liniștea se azează / ca supremă aventură a verii. Fiecare secundă / e un adevăr nou și o nemuritoare țărancă. / Un pui de vînt, cu miroso de sare și / de / cimbru, luncă prin ocele zării, tîrînd carav- / anseraiuri prin nisip de sidefuri și de ar- / gînt. Plămădit cu lăcomia umbletului, su- / fletul me te așterne în cale primejdiei pline / de noroc din drumul mătăsuriilor științietoa- / re. Adică desăvîrșirea eternității. / Se deschide în depărtări o dungă violetă. / Elocința păsărilor e de nestăvilit. În curînd / se va ivi Soarele și vor da muguri verii, / pină și coarnele berbecilor pîndiți din trei / unghiuri de ochiul toamnei, timpuriu deschis / pe o frunză de mesteacăn. / Acum, Marea se logodește cu întregă / viața noastră. O împletire de țipete ale bucu- / riei. Pe nesfîrșirea Mării galonează nebuliste / ogari albaștri ca să-nfulece cîrdirile de / cocori albi ce vin la nesfîrșit să se mistuie în / ființa stepei. / Pe cînd mie, corbul fericiții de a trăi imi / cugulește amestete din palmă.

Fănuș Neagu

Balcanice

BLAJE KONESKI

In amintirea lui Ghiore

Ghiore e mort. / Se face acuma și anul. / Mărul în curtea-i pustie / Își spune în șoaptă : / „Inca două-trei zile din răspături / Să mă duc în zăvoaie / De jale după el. / Apoi să mă birule primăvara...”

ANTE POPOVSKI

Istoria

Ciți n-au trecut prin viață, / Ciți nu s-au dus - / Toți au aprins cîte o lumînare / Care-nmîncău ei, prin timp, / s-a și stins / Doar lumînarea istoriei încă luminează / și nu se stinge : / Tremură deasupra celor născuți, / Îi așteaptă pre cei ce nu au venit.

Formele liricii portugheze

desi nu se vrea o suită de „impreși / asupra literaturii portugheze”. Lucrarea / lui Mihail Zamfir, vegheată în / limitoria ei spectaculozitate de spiri- / tul „ilustrului predecesor” (de vorba de G. Ca- / linescu) își propune să realizeze un / manifest al liricii lusitane din epoca medievală / pînă la Fernando Pessoa. E o contribuție de / stilistică operațională, doctă ca privire și ri- / guroasă ca aplicatie, urmărind nu atât „stră- / lucirea discursului critic” cit „exaltatiile de- / monstrative” (Pretia).

căm concluziile remarcabile, observatiile de o / solidă argumentatie estetică. / Cit de operante devin toate aceste concepte / se poate vedea din analizele ce urmează, / toate esuri de anvergură. Astfel, în secolul / al XVI-lea, Camões va realiza o poezie / originală și profundă a celor două registre / stilistice din lirica lusitană medievală (îmbinînd / tradiția locală, conservatoare a unui „conti- / num stilistic” cu noua poezie renascentistă). / Autorul preferă sonetele camoniene, „umani- / zate” în limitele unui munitas lusitanus spiri- / tual, ce-ar valorifica moștenirea lirică medie- / vală, și se arată mai puțin entuziasmat de ce- / lebra epopee Lusada, care n-ar reprezenta / cu adevărat specificitatea și diferențierea spi- / ritului portughez. Dispersiile discursive îl este / și aici preferat lirismul profund, conradictor- / iu, oximoronic. După Camões, valul baroc / „va instala” un spirit literar tipic peninsular, / lirica portugheză se europeanizează printr-o / regurgitate patetică a registrului discursiv, apt / să capteze influențe externe, alunecînd spre / compozit, care, dacă în Spania aduce „Secolul / de Aur”, în Portugalia constituie o involuție. / În același registru discursiv se va consuma și / romantismul portughez (cu „Risornimento” / multiplu). Încă o dată cantiga de amor triumfă / în diferite variante (Garret, Herculano). Începînd / cu a doua jumătate a secolului al / XIX-lea discursul decade, astfel că după 1900 / are loc o reînviere spectaculoasă a registrului / oximoronic, renaștere a cantigăi de amigo. / Ultima sinteză o constituie lirica lui Fernando / Pessoa, cel mai mare poet lusitan modern - / eșeu de mare respirație și rigoare interpretativă / urmărind registrul discursiv al poeziei / heteronime și orlonime a acestuia. În cadrul / registrului oximoronic, Nu lipsesc din materia / lui M. Zamfir, totodată, nici desele referiri / la fenomenul european, inclusiv la cel româ- / nesc. / În mare, Formele liricii portugheze este o / „istorie fără istorie” a poeziei lusitane de la / „cantiga de amigo” la F. Pessoa, în cadrul / căreia modelul binar imagic Concentrare exte- / riorizantă vs. disponere discursivă funcționează / destul de bine, el punînd totodată și un / sens lunular drum al poeziei portugheze spre / modernitate. / Z. Cărlușca

*) Mihail Zamfir: „Formele liricii portughe- / ze”, Editura „Univers”, colecția „Esecuri”, 1985.

Redactor șef / Nicolae Don Frunzișoia, / Mihail Ungheanu (redactor șef / adjunct), A. I. Zăinescu / (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 09 / ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 / Tiparul executat la: / COMBINATUL POLIGRAFIC / CASA ȘTIINȚII

Luceafărul / Revistă editată de / UNIUNEA SCRITORILOR / din REPUBLICA SOCIALISTĂ / ROMÂNIA